การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาไวยากรณ์ภาษาญี่ปุ่น ระหว่างการใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย กับการประยุกต์ใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน

A Comparison of Japanese Grammar Achievement Involving Different Teaching Methods of Lecture-based Learning and Learning by Teaching

ไพลิน กลิ่นเกษร[1]

Pailin Klinkesorn[2]

(Received: 1 September 2020; Revised: 3 March 2021; Accepted: 17 March 2021)

บทคัดย่อ

งานวิจัยศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนระหว่างการสอนในรูปแบบการบรรยาย และการเรียนรู้โดยการสอน โดยทดลองจัดกิจกรรมให้นักศึกษารับบทบาทเป็นผู้สอนและสลับเป็นผู้เรียน เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้กระบวนการเรียนการสอนที่แตกต่างกันโดยการใช้แบบทดสอบก่อนเรียนแบบทดสอบหลังเรียน และแบบวัดความพึงพอใจในการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งกล่าวได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอนช่วยให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าการสอนแบบการบรรยาย ในด้านความพึงพอใจ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสอนอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้และด้านกระบวนการกลุ่ม

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยการสอน การสอนแบบบรรยาย การจัดการเรียนรู้เชิงรุก กระบวนการเรียนรู้แบบตั้งรับ

Abstract

This research aimed to compare the learning achievement of different teaching methods: Lecture-based Learning and Learning by Teaching. The experiment was hold by assigning students to take the role of teacher and learner, this experiment was conducted and discussed within the small group. Pre-test, post-test and satisfaction survey of Learning by Teaching method are used for measurement. The result revealed the significant difference achievement scores between experimental group and control group at .05 level. It showed that Learning by Teaching method can help to improve learning achievement scores better than Lecture-based Learning method. The result of satisfaction survey showed that the students highly satisfied with overall teaching method, both in learning technique and group technique.

Keywords: Learning by Teaching, Lecture-based Learning, Active Learning, Passive Learning

---

[1] อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[2] Lecturer, Department of Humanities, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการสร้างทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะด้านศีลธรรมจรรยาบรรณ และทักษะภาษาต่างประเทศ ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมและผลผลิตใหม่ๆ อีกทั้งในยุคปัจจุบันนี้จำเป็นต้องมีทักษะความเป็นนานาชาติ (Internationalization Skills) ซึ่งเป็นความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลกที่เชื่อมโยงถึงกันได้ มีความรู้และตระหนักถึงความแตกต่างของบุคคลต่างวัฒนธรรม ในด้านของภาษาต่างประเทศนั้น รองจากภาษาอังกฤษ ภาษาจีน การศึกษาภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยมีความแพร่หลายมาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนั้น ข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำหรับผู้เรียน หรือผู้ที่สนใจ ก็มีความหลากหลาย สามารถเข้าถึงและศึกษาได้ง่ายมากขึ้น เช่นเดียวกับในด้านของผู้สอนที่สามารถค้นหาสื่อการสอนและวิธีการจัดกิจกรรมการสอนได้หลายรูปแบบ ส่งผลให้ปัจจุบันนี้มีสื่อการสอนมาเป็นตัวช่วยที่ดีในการเรียนภาษาซึ่งความน่าสนใจ ดึงดูด และกระตุ้นการเรียนรู้มากขึ้น สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับอุดมศึกษา มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านการสื่อสารและทักษะเพื่อการทำงาน ให้สามารถนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความจำเป็นต้องออกแบบ ปรับปรุง และพัฒนาให้เหมาะสมกับผู้เรียนอยู่เสมอ ผู้สอนจัดเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสร้างสรรค์และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทว่าในงานวิจัยการพัฒนากรอบมาตรฐานภาษาญี่ปุ่นสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอกในสถาบันอุดมศึกษาไทย พัชราพร แก้วกฤษฎางค์ (2563) ได้กล่าวถึงปัญหาหนึ่งที่ยังคงมีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตคือ ผู้สอนจำต้องสอนแบบบรรยายตามตำราอยู่ เนื่องจากผู้เรียนต่อหนึ่งชั้นเรียนมีจำนวนมากด้วยผลกระทบจากปัญหาการขาดแคลนผู้สอนภาษาญี่ปุ่น

งานวิจัยของฤทัย พานิช (2559) กล่าวถึงการเรียนภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สองด้วยรูปแบบการสอนแบบการสอนไวยากรณ์-แปล (Grammar-Translation) ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่อยู่ในประเภทของการสอนแบบบรรยาย โดยศึกษาข้อดีและข้อเสียของวิธีสอนไวยากรณ์-แปล โดยสรุปว่าเป็นรูปแบบการสอนที่เหมาะกับผู้สอนที่ไม่ได้ใช้ภาษาที่สองเป็นภาษาแม่ และเหมาะสำหรับใช้สอนผู้เรียนที่มีกลุ่มใหญ่ อย่างไรก็ตามในด้านของการเรียนการสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นในฐานะเป็นภาษาต่างประเทศมีการนำรูปแบบวิธีการสอนดังกล่าวมาใช้เป็นหลัก ในบางกิจกรรรมอาจประกอบกับกลวิธีการสอนแนวอื่นๆควบคู่กันไป ในอีกด้านหนึ่งมีงานวิจัยของ Webb (1982) ได้ศึกษาว่า การเรียนรู้ด้วยการสอนนั้นนับเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจในการศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ซึ่งในการเรียนรู้ภายใต้กิจกรรมกลุ่ม Slavin (1983), Palincsar & Brown (1984) ได้กล่าวถึงการสอนซึ่งกันและกันว่า ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้เรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาวิจัย เพื่อระบุลักษณะของกระบวนการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น จากการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นระดับกลาง ผู้วิจัยพบปัญหาการเรียนของผู้เรียนว่ามีผลการเรียนภาษาญี่ปุ่นโดยเฉลี่ยที่ลดน้อยลงในแต่ละปี ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัย

ด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม แรงจูงใจและจุดมุ่งหมายในการเรียนของผู้เรียนยุคปัจจุบัน โดยกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านมามีการใช้รูปแบบที่อยู่ในกลุ่มของ Passive Learning ได้แก่ เน้นการบรรยาย การอ่าน การฟัง และการยกตัวอย่างเป็นส่วนใหญ่ จากรายงานผลการดำเนินงานของหลักสูตรสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ระบุปัญหาจากการดำเนินการสอนวิชาไวยากรณ์ภาษาญี่ปุ่นว่าด้วยสาเหตุจากปริมาณเนื้อหาและหัวข้อการเรียนที่ค่อนข้างมากจึงทำให้ผู้สอนใช้เวลาบรรยายในคาบเรียนที่ค่อนข้างนาน ส่งผลต่อเวลาในการสังเกต feedback ของผู้เรียน การตรวจสอบความเข้าใจ และฝึกฝนทักษะมีไม่เพียงพอ ในด้านการประเมินของผู้เรียนได้มีการระบุว่ามีปัญหาการเรียนคือตามเนื้อหาไม่ทัน จำไม่ได้ เกิดความท้อแท้ในการเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจวิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการเรียนรู้โดยการสอน ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการเรียนแบบกลุ่มย่อยโดยทดลองจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรับบทบาทเป็นผู้สอน และทำการศึกษาและจัดเตรียมเนื้อหาตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน นำไปสู่กิจกรรมที่ต้องรับหน้าที่ไปสอนให้แก่สมาชิกกลุ่มย่อยอื่นๆ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาญี่ปุ่น และนำผลการศึกษาไปพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

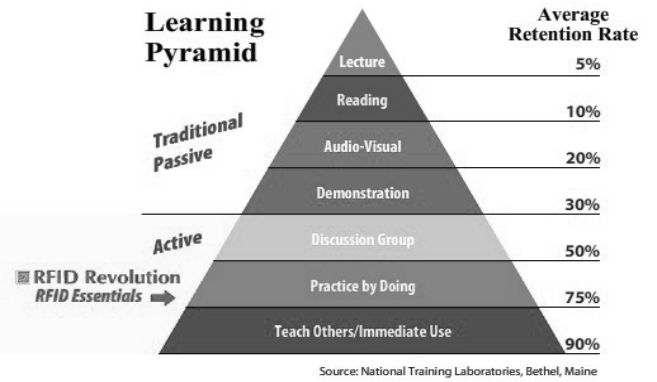
1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ใช้กระบวนการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching)

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนจะมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่าเดิม โดยครูหรือผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทเป็น “โค้ช” กล่าวคือต้องให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปบูรณาการและต่อยอดได้ สิ่งสำคัญในการเรียนในศตวรรษที่ 21 คือต้องเปลี่ยนระบบการเรียนการสอน คือเปลี่ยนเป้าหมายจาก “ให้ความรู้” ไปสู่ “ให้ทักษะ” เปลี่ยนจาก “ผู้สอนเป็นหลัก” เป็น “ผู้เรียนเป็นหลัก” (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การเรียนการสอนแต่ละวิธีส่งผลการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังจะอธิบายได้จากพีระมิดแห่งการเรียนรู้ (Learning Pyramid) ในภาพที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่มีการสอนแบบบรรยาย ผู้เรียนนั่งฟังผู้สอน (Passive Learning) มีอัตราการเรียนรู้ (Retention Rate) เพียงร้อยละ 5 ในขณะที่การสอนคนอื่นหรือลงมือทำทันที (Active Learning) มีอัตราการเรียนรู้ถึงร้อยละ 90

ภาพที่ 1 พีระมิดแห่งการเรียนรู้ (Learning Pyramid)

(National Training Laboratories Institute, n.d.)

การเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ประกอบด้วยการได้แลกเปลี่ยนพูดคุยกัน การได้ทดลองปฏิบัติเอง และการได้สอนผู้อื่น ซึ่งครอบคลุมวิธีการสอนหลายวิธี เช่น การเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery Learning) การเรียนรู้จากกรณีปัญหา (Problem-based Learning) การเรียนรู้จากการทำกิจกรรม (Activity-based Learning) เป็นต้น ซึ่งวิธีการเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดเดียวกันคือให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้ของตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นด้านการรู้คิด มากกว่าการฟังผู้สอนในห้องเรียนและการท่องจำ สิริพร ปาณาวงษ์ (2557) ได้อภิปรายว่าในมุมมองด้านการเรียนการสอนด้านภาษาต่างประเทศนั้นวิธีดังกล่าวจะถูกนำมาใช้ในกิจกรรมการสอนแบบอภิปราย วิธีการสอนแบบกลุ่ม เป็นต้น

ส่วนการเรียนรู้แบบ Passive Learning มีทั้งการเรียนรู้ที่มีการสอนแบบบรรยาย (Lecture) ซึ่งข้อมูลในพีระมิดแห่งการเรียนรู้ระบุว่ามีอัตราการเรียนรู้เพียงร้อยละ 5 เท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีวิธีอื่นๆ ในกลุ่มของ Passive Learning ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ เช่น การอ่าน การฟัง และการได้เห็นตัวอย่าง โดยวิธีดังกล่าวในรูปแบบการสอนภาษาต่างประเทศเป็นการสอนประเภทวิธีการสอนไวยากรณ์และการแปล (Grammar Translation) วิธีการสอนแบบตรง (Direct Method) และอาจประกอบไปด้วย วิธีสอนแบบฟัง-พูด (Audio-lingual Method), วิธีการสอนตามทฤษฎีการเรียนแบบความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Code Learning Theory) เป็นต้น

จากแนวคิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผู้วิจัยได้ศึกษาและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยประยุกต์จากแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการทดลองเป็นผู้สอน

2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Assisted Learning)

Topping & Ehly (2001) ให้คำจำกัดความวิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และทักษะโดยการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนจากเพื่อนร่วมชั้นที่ได้จากการจับคู่กัน โดยผู้เรียนทั้งคู่ช่วยเหลือกันเรียนและได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยอาศัยการกระทำ ผู้เรียนมี

ส่วนร่วมในการเรียน โดยการรับบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอน และนักเรียนผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการฝึกหัดนักเรียนผู้สอนให้ทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น Fuchs et al. (2000) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนดังกล่าวว่าเป็นวิธีการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนภายในชั้นเรียนที่มีความหลากหลาย จึงเป็นการสอนที่มีการผสมผสานวิธีการและกิจกรรมต่างๆเพื่อการนำไปใช้ถ่ายทอดให้แก่เพื่อนร่วมชั้นเรียน กล่าวคือ เป็นชั้นเรียนที่ผู้เรียนมีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน รวมทั้งผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษมาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในด้านของคนที่รับหน้าที่เป็นผู้สอนจะมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาทักษะความสามารถของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ พร้อมที่จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือเพื่อนอย่างเต็มใจ (วันวิธู สรณารักษ์, 2554)

3. การเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching)

Bargh & Schul (1980) ได้ให้ข้อสังเกตว่า การเรียนรู้ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการนำไปสอนผู้อื่นต่อในภายหลังอาจมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการการเรียนรู้ หรือกล่าวคือ โอกาสที่จะได้สอนผู้อื่นอาจช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามในการเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมต่อบทเรียน และจัดระเบียบสิ่งนั้นสู่การนำเสนอความรู้อย่างมีความหมาย Benware & Deci (1984) ทดลองให้ผู้เรียนศึกษาบทความเกี่ยวกับการทำงานของสมอง พบว่าผู้เรียนที่มีความคาดหวังว่าต้องนำไปสอนให้ผู้อื่นต่อ มีผลการประเมินการเรียนรู้มากกว่าผู้เรียนที่ไม่ได้คาดหวังที่จะนำความรู้ไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น

ในการศึกษาวิจัยการเรียนรู้โดยการสอนนั้นครอบคลุมถึงการวิจัยเกี่ยวกับประโยชน์จากการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับผู้เรียน Rohrbeck (2003) ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการสอนผู้อื่น ได้แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมลักษณะแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นทั้งต่อตัวผู้สอนและผู้ที่ถูกสอนและผู้เรียนที่ได้ถ่ายทอดความรู้ หรือทำการสอนให้แก่ผู้อื่นทำให้เรียนรู้ข้ามผ่าน ลักษณะของเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มีความแตกต่างกันได้ (เช่น อายุเหมือนหรือต่าง บทบาทที่สลับกัน หรือที่กำหนดไว้ เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ Roscoe & Chi (2008) ที่ทดลองการเรียนรู้ผ่านการสอน กับผู้เรียนที่มีสาขาวิชาที่มีความแตกต่างกัน เช่น กลุ่มคณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับคำอธิบายในงานวิจัยของ Roscoe & Chi (2007) ที่กล่าวว่าประสิทธิภาพของรูปแบบของผู้ที่ทำการสอนแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เกี่ยวเนื่องกับการกำหนดรูปแบบ และการดำเนินการของกิจกรรมการสอน รวมถึงธรรมชาติของการสอน ระดับของความอิสระต่อกันของผู้เรียนที่ทำการสอน, ผู้ถูกสอน และระยะเวลาของกิจกรรม อย่างไรก็ตาม Cohen (1986) ศึกษาถึงประสิทธิผลของการเรียนรู้โดยการสอนผู้อื่น โดยให้ข้อสังเกตว่าส่วนใหญ่อาจขึ้นอยู่กับคุณภาพของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งผลการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่

เกิดขึ้นระหว่างที่เกิดกระบวนการสอน ยกตัวอย่างเช่น ตอนกำลังอธิบาย การตอบคำถาม และให้ข้อเสนอแนะจากผู้ที่ทำการสอน

Fiorella & Mayer (2013) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching) กับการเรียนรู้จากความคาดหวังในการสอน (Preparing to Teach) เพื่อค้นหาการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีการพัฒนาปรับปรุงผ่านวิธีการสอนแก่ผู้อื่น โดยแบ่งการทดลองเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีความคาดหวังในการสอน (เรียนรู้เพื่อเตรียมการสอนเท่านั้น) และกลุ่มที่ต้องสอนจริง (มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจ) โดยให้ศึกษาบทเรียนเกี่ยวกับ Doppler Effect (ปรากฏการณ์ดอพเพลอร์ของเสียง) ในวิชาฟิสิกส์ ซึ่งได้สอนเนื้อหา และวัดผลโดยการทำการทดสอบความเข้าใจต่อกลุ่มผู้เรียนกลุ่มที่ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อนำไปสอนต่อ (กลุ่มควบคุม) ส่วนผู้เรียนกลุ่มสอนจริง (กลุ่มทดลอง) ได้ให้ศึกษาบทเรียนเดียวกันพร้อมคำแนะนำที่พวกเขาจะสอนเนื้อหาในภายหลัง ซึ่งระหว่างทำการสอนสมาชิกกลุ่มทดลองบางคนได้มีการบันทึกวิดีโอการบรรยายของผู้สอนเก็บไว้ด้วย ซึ่งเมื่อศึกษาการทดสอบความเข้าใจก่อนและหลังเรียนพบว่า ทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีประสิทธิภาพในการเรียนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อหลังจากผ่านการทดลองไปหนึ่งสัปดาห์ได้ให้ผู้เรียนลองทำข้อสอบวัดความสามารถอีกครั้ง พบว่า เฉพาะกลุ่มทดลองเท่านั้นที่มีประสิทธิภาพสูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยในภาพรวมแล้วผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าเมื่อผู้เรียนได้สอนเนื้อหาจริงๆตามที่พวกเขาได้เรียนมาจะมีความพัฒนาความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและมีความจำที่เสถียรต่อเนื้อหามากกว่า โดยให้ข้อสังเกตว่าการเตรียมสอนเพื่อที่จะอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจทำให้เกิดแรงจูงใจที่มากขึ้น การสอนจริงจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการสังเคราะห์บทเรียนที่มีข้อมูลจากความรู้เดิมออกมาเพื่อการอธิบายที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

โดยรวมแล้วการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการสอนมีความก้าวหน้าจากสมมติฐานการทดสอบที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของกิจกรรมการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทั้งของผู้สอนและผู้เรียน ขณะที่งานวิจัยของ Fiorella & Mayer (2013) มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจได้ดีมากขึ้นต่อผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการสอนโดยวัดผลลัพธ์ของการเรียนรู้โดยการวัดผลลัพธ์ของการเตรียมการสอนและการสอนโดยการวัดความรู้ความเข้าใจแบบทันทีและแบบภายหลังอย่างมีระเบียบแบบแผน และสนับสนุนแนวคิดที่ว่า ผลของความคาดหวังในการสอนจะมีเสถียรภาพทางความเข้าใจที่น้อยลงในขณะที่ผลของการสอนจริงจะคงอยู่ตลอดเวลา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. Active Learning หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยอ้างอิงจากหลักการพีระมิดแห่งการเรียนรู้ (Learning Pyramid) ในกลุ่ม Teaming Active ซึ่งประกอบไปด้วย การได้แลกเปลี่ยนพูดคุยกัน (Discussion) การได้ทดลองปฏิบัติเอง (Practice doing) และการได้สอนผู้อื่น (Teaching)

2. Passive Learning หมายถึง กระบวนการเรียนรู้แบบตั้งรับ โดยอ้างอิงจากหลักการพีระมิดแห่งการเรียนรู้ (Learning Pyramid) ในกลุ่ม Traditional Passive ได้แก่ การเรียนในห้องเรียน (Lecture) การอ่านด้วยตนเอง (Reading) การฟังและได้เห็น (Audiovisual) และการได้เห็นตัวอย่าง (Demonstration) ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการถ่ายทอดของผู้สอนแก่ผู้เรียน

3. การเรียนรู้โดยการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยผู้วิจัยได้ศึกษาและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยประยุกต์จากแนวคิดการเรียนรู้แบบ Active Learning, การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการทดลองเป็นผู้สอน

4. การสอนแบบบรรยาย หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้จากการถ่ายทอดของผู้สอนแก่ผู้เรียน โดยผู้วิจัยจำกัดความรวมถึงวิธีการเรียนการสอนที่อยู่ในกลุ่มแนวคิดการเรียนรู้แบบ Passive Learning

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเจาะจง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ชั้นปีที่ 2 จำนวน 40 คน ที่เรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นระดับกลาง 1 จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองที่ 1 (การเรียนรู้โดยการสอน) จำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุม กลุ่มที่ 2 (สอนแบบบรรยาย) จำนวน 20 คน

เครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นระดับกลาง 1 สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สาระสำคัญในรายวิชาได้แก่ การศึกษาไวยากรณ์ภาษาญี่ปุ่นระดับ N3

2. แบบทดสอบไวยากรณ์ก่อนเรียน และ หลังเรียน (Pre-test, Post-test)

3. แบบประเมินวัดความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching) ประยุกต์จากงานวิจัยความพึงพอใจการเรียนการสอนของ รุ่งกานต์ ใจวงศ์ยะ (2560)

วิธีการเก็บข้อมูล

1. จัดการเรียนการสอนโดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็น กลุ่มที่ 1 (กลุ่มทดลอง) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน และ กลุ่มที่ 2 (กลุ่มควบคุม) ทดลองด้วยวิธีสอนแบบบรรยาย

2. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยกลุ่มย่อยให้กับนักศึกษา โดยผู้สอนเป็นคนเดียวกันทั้งสองกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มดำเนินการเรียนการสอน ดังนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน กลุ่มที่ 1 (กลุ่มทดลอง)

สัปดาห์	กิจกรรมการเรียนรู้
1	1. ทำข้อสอบ Pre-test ด้วยแบบทดสอบไวยากรณ์ จำนวน 50 ข้อ 25 คะแนน 2. จับกลุ่มผู้เรียนจากผลการเรียนไวยากรณ์ในเทอมที่ผ่านมา จำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยมีทั้งผู้เรียนที่เก่งและอ่อนคละกันในแต่ละกลุ่ม 3. ผู้สอนทำการแบ่งเนื้อหาที่รับผิดชอบกลุ่มละ 2 บทเรียน (4 หัวข้อไวยากรณ์ระดับกลาง), แนะนำแหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาเพิ่มเติมให้กับผู้เรียนเพื่อเตรียมตัวในการทดลองเป็นผู้สอนล่วงหน้ากลุ่มละ 1 สัปดาห์ โดยมีเอกสารและคำอธิบายหัวข้อไวยากรณ์ในแต่ละกลุ่ม
2-7	1.กลุ่มที่ทดลองเป็นผู้สอนจำนวน 4 คน แยกกันไปสอนเพื่อนกลุ่มอื่นๆ จำนวน 4 กลุ่ม (1คน ต่อ 1 กลุ่ม) ทำการสอนตามที่กลุ่มย่อยได้วางแผนไว้ 2. ผู้เรียนทำการศึกษาแบบกลุ่มย่อย โดยมีผู้สอนคอยสังเกตการณ์และให้คำแนะนำเพิ่มเติม 3. ผู้สอนสรุปเนื้อหาตอนท้ายกิจกรรม
8	ทำข้อสอบ Post-test ด้วยแบบทดสอบไวยากรณ์ (ชุดเดียวกับข้อสอบ Pre-test)

ตารางที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยาย กลุ่มที่ 2 (กลุ่มควบคุม)

สัปดาห์	กิจกรรมการเรียนรู้
1	ทำข้อสอบ Pre-test ด้วยแบบทดสอบไวยากรณ์จำนวน 50 ข้อ 25 คะแนน
2 - 7	ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบบรรยาย
8	ทำข้อสอบ Post-test ด้วยแบบทดสอบไวยากรณ์ (ชุดเดียวกับข้อสอบ Pre-test)

3. ทำแบบประเมินวัดความพึงพอใจของผู้เรียนในสัปดาห์สุดท้ายของการเรียน

4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows version16 และวิเคราะห์ผลทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test (Independent)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นระดับกลางเพื่อวัดความเข้าใจด้านไวยากรณ์ของนักศึกษาด้วยการใช้วิธีการสอนแบบบรรยายกับการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนเรียน		หลังเรียน		T	P
		$\overline{x}$	S.D.	$\overline{x}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	20	13.10	3.35	17.80	2.76	14.45	.000
กลุ่มควบคุม	20	14.55	2.86	15.35	4.33	0.792	.202

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ใช้การเรียนรู้โดยการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน คือค่าเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 13.10 ค่าเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.80 และค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุมที่ใช้การเรียนรู้แบบบรรยายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าวิธีการเรียนรู้ทั้งสองแบบสามารถทำให้นักศึกษาได้พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นได้สูงขึ้นได้ เนื่องจากคะแนนสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น แต่หากวิเคราะห์จากค่าความต่างของระดับคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนทั้งสองกลุ่มกับค่านัยสำคัญทางสถิติ จะพบว่ากลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนที่ชัดเจนมากกว่า กล่าวได้ว่าวิธีการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching) มีผลต่อระดับคะแนนที่พัฒนาขึ้นของผู้เรียน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	N	$\overline{x}$	S.D.	T	P
กลุ่มทดลอง	20	17.80	2.76	2.132	0.015
กลุ่มควบคุม	20	15.35	4.33		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นหลังเรียนของกลุ่มทดลองโดยใช้การเรียนรู้โดยการสอน และกลุ่มควบคุมโดยใช้การเรียนรู้แบบบรรยาย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของกลุ่มควบคุม กล่าวคือค่าเฉลี่ยหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเท่ากับ 17.80 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนของกลุ่มควบคุมมีค่าเท่ากับ 15.35 ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ชี้ให้เห็นว่าการใช้การเรียนรู้โดยการสอนมีผลทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนภาษาญี่ปุ่นสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้การเรียนรู้แบบบรรยาย

การวัดความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching)
ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching) ด้านการจัดการเรียนรู้

ข้อ	ความพึงพอใจของผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้	$\overline{x}$	S.D.	แปลความ
1	ช่วยให้มีความเข้าใจในเนื้อหาไวยากรณ์ได้ดีขึ้น	4.05	0.76	มาก
2	ส่งเสริมให้มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	4.05	0.69	มาก
3	ส่งเสริมความรับผิดชอบ	4.40	0.68	มาก
4	ทำให้ได้รับการกระตุ้นการเรียนรู้จากเพื่อน	3.95	0.89	มาก
5	ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเพิ่มขึ้น	4.05	0.83	มาก
6	ส่งเสริมให้มีการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ	3.95	0.83	มาก
7	ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่ม	4.30	0.73	มาก
8	ส่งเสริมให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น	4.50	0.69	มาก
9	ส่งเสริมให้มีทักษะในการนำเสนอเชิงวิชาการ	4.25	0.91	มาก
10	ส่งเสริมให้มีการร่วมระดมความคิดของสมาชิกกลุ่ม	4.35	0.75	มาก
	รวม	4.19	0.53	มาก

จากตารางที่ 5 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching) ด้านการจัดการเรียนรู้โดยสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนที่ผู้เรียนได้รับในการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\overline{x}$=4.79) ซึ่งหัวข้อที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือ ส่งเสริมให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ($\overline{x}$=4.50) ส่งเสริมความรับผิดชอบ ($\overline{x}$=4.40) และ ส่งเสริมให้มีการร่วมระดมความคิดของสมาชิกกลุ่ม ($\overline{x}$=4.35) และหัวข้อย่อยที่ถูกเลือกน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\overline{x}$=3.95) ได้แก่ ทำให้ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นการเรียนรู้จากเพื่อน และส่งเสริมให้มีการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching) ด้านกระบวนการกลุ่ม

ข้อ	ความพึงพอใจของผู้เรียน ด้านกระบวนการกลุ่ม	$\overline{x}$	S.D.	แปลความ
1	ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.50	0.61	มาก
2	ส่งเสริมให้ฝึกทักษะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่ม	4.25	1.07	มาก
3	ส่งเสริมให้ได้ฝึกทักษะการประสานงานกับผู้อื่น	4.35	0.81	มาก
4	ส่งเสริมให้นักศึกษามีการบริหารเวลาอย่างเหมาะสม	4.30	0.66	มาก
5	ได้ฝึกความอดทนอดกลั้น	4.15	0.81	มาก

ข้อ	ความพึงพอใจของผู้เรียน ด้านกระบวนการกลุ่ม	$\overline{x}$	S.D.	แปลความ
6	ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีระหว่างสมาชิกในกลุ่ม	4.30	0.80	มาก
7	ส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน	4.30	0.80	มาก
8	ส่งเสริมให้มีการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกันในชั้นเรียน	4.55	0.60	มากที่สุด
9	ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของตนเอง มีความภาคภูมิใจที่ตนเองมีส่วนช่วยให้กลุ่มสำเร็จ	4.20	0.70	มาก
10	สามารถนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ได้	4.00	0.98	มาก
	โดยรวม	4.29	0.56	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอนด้านกระบวนการกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$=4.29) โดยสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนในการเรียนจากการใช้กระบวนการกลุ่มดำเนินการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยหัวข้อย่อยที่มีความพึงพอใจมากที่สุดสามอันดับแรกได้แก่ ส่งเสริมให้มีการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกันในชั้นเรียน เป็นหัวข้อเดียวที่มีระดับความพึงพอใจ มากที่สุด ($\overline{x}$=4.55) รองลงมาคือ ผู้เรียนได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\overline{x}$=4.50) และ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการประสานงานกับผู้อื่น ($\overline{x}$=4.35) หัวข้อย่อยที่ถูกเลือกน้อยที่สุดในด้านกระบวนการกลุ่ม 3 อันดับคือ ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของตนเอง มีความภาคภูมิใจที่ตนเองมีส่วนช่วยให้กลุ่มสำเร็จ ($\overline{x}$=4.20) ได้ฝึกความอดทนอดกลั้น ($\overline{x}$=4.15) และ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ได้ ($\overline{x}$=4.00) แต่หัวข้อดังกล่าวยังคงมีค่าระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้งหมด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาญี่ปุ่นก่อนและหลังเรียน

จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบก่อนเรียนภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนทั้งสองกลุ่ม แม้ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ แต่เมื่อผู้วิจัยศึกษาผลสัมฤทธิ์ของแบบทดสอบหลังเรียน พบว่ามีค่าคะแนนที่มีการพัฒนาแตกต่างจากการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่าค่าสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งในแบบการเรียนรู้โดยการสอน Learning by Teaching และ การบรรยาย ต่างก็ทำให้นักศึกษามีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นที่สูงขึ้นได้ทั้งสองวิธี แต่มิได้หมายความว่าการสอนแบบบรรยายหรือวิธีการในกลุ่ม Passive Learning เป็นวิธีการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งฤทัย พานิช (2559) กล่าวถึงวิธีการสอนแบบไวยากรณ์-แปล หรือในที่นี้อยู่ในกลุ่มของการสอนแบบ Passive learning ว่า ผู้เรียนจะเคยชินกับการเรียนรู้ด้วยวิธีเปรียบเทียบและแปลจากภาษาตนเอง โดยวิธีการนี้ไม่เอื้อต่อการทำให้เกิดความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และเหมาะกับการสอนผู้เรียนกลุ่มใหญ่ เน้นการท่องจำ จึงส่งผลดีต่อผู้เรียนที่มีความสนใจ และมีแรงจูงใจในการเรียนสูง ในขณะที่ผู้เรียนที่ไม่มีความถนัดในการท่องจำ

อาจรู้สึกว่าเป็นวิธีการเรียนที่ไม่น่าสนใจ จึงไม่เกิดแรงเสริมในการเรียนรู้ หรืออาจไม่พบวิธีการที่เหมาะสมต่อตนเองเพื่อสร้างความเข้าใจที่มีต่อบทเรียนได้ แต่ด้วยวิวัฒนาการในปัจจุบันทั้งด้านเทคโนโลยีและสังคม กลุ่มของการเรียนรู้รูปแบบ Active Learning จึงเป็นวิธีที่ผู้สอนอาจนำไปใช้ปรับการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันทั้งพฤติกรรมการเรียนรู้และแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น จากผลการวิจัยนี้ คะแนนของกลุ่มที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอนแสดงให้เห็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีความแตกต่างที่ชัดเจนกว่ารูปแบบเดิม จากงานวิจัยของไพลิน กลิ่นเกษร (2561) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาญี่ปุ่นที่ว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มักมีปัญหาในการจดจำอักษรคันจิและไวยากรณ์ กล่าวคืออ่านคันจิไม่ออก ไม่สามารถแปลความหมาย หรือเขียนออกมาได้ มีความสับสนในการใช้ไวยากรณ์และระดับภาษา แม้ตอนเรียนสามารถจำและนำมาใช้ในห้องเรียนได้ แต่เมื่อหลังจากนั้นก็จะลืม ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากผู้สอนปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีกิจกรรมในรูปแบบของ Active Learning ให้มีกิจกรรมลักษณะแบบกลุ่มที่มีการซักถาม แลกเปลี่ยนความรู้ มีการแก้ปัญหา และแบ่งปันวิธีการเรียนภาษาญี่ปุ่นร่วมกันอาจทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมในการช่วยแก้ไขปัญหาหรือเสริมสร้างจุดด้อยดังกล่าวในกลุ่มผู้เรียนให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของผู้เรียน 2 กลุ่ม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยสามารถอธิบายได้ว่าการใช้การเรียนรู้แบบ Active Learning ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching) การแลกเปลี่ยนพูดคุย หรือการได้ทดลองปฏิบัติ มีส่วนช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าการเรียนรู้แบบบรรยาย เนื่องด้วยการเรียนด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การนำความรู้ที่ได้มาวางแผนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีความผ่อนคลาย มีปฏิสัมพันธ์มากกว่าการนั่งฟังการบรรยายของผู้สอนเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะในกรณีผู้เรียนมีจำนวนมาก อาจทำให้โอกาสในการซักถามของผู้เรียนมีน้อยลง การสังเกต feedback ของผู้เรียนก็ไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้ทำกิจกรรมการเรียนในบรรยากาศที่มีการช่วยเหลือกัน ประกอบกับการให้คำแนะนำของผู้สอนในรูปแบบกลุ่มย่อย ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและมีความกังวลในการเรียนที่น้อยลง นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมจากผลการวิจัยเฉพาะกลุ่มทดลองโดยสังเกตคะแนนสอบของผู้เรียน กล่าวคือ เมื่อลองพิจารณาในมุมมองของผลการเรียนกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนพบว่า จากคะแนนก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มมีช่วงคะแนนห่างกัน 3.96 คะแนน (14.92-10.33) หลังจากจบกิจกรรมการเรียนและทดสอบหลังเรียน ช่วงคะแนนมีความแตกต่างที่แคบลงคือ 2.33 คะแนน (18.50-16.17) ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่าการเรียนรู้โดยการสอนช่วยให้ผู้เรียนทั้งกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนมีการพัฒนาความสามารถให้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันได้มากขึ้นจากการร่วมมือกันในการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่ม

ตารางที่ 7 คะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน จากการเรียนภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนที่เรียนรู้โดยการสอนจำแนกเป็นผู้เรียนกลุ่มเก่งกับกลุ่มอ่อน

กลุ่มทดลอง	n	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
		$\overline{x}$ (%)	S.D.	$\overline{x}$ (%)	S.D.
กลุ่มเก่ง	14	14.29 (57.16)	3.29	18.50 (74)	2.93
กลุ่มอ่อน	6	10.33 (41.32)	1.21	16.17 (64.68)	1.47

รูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มนับว่าเป็นการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่มีประสิทธิผลที่ดีต่อผู้เรียน ด้วยการเรียนรู้ร่วมกันทำให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ให้เหตุผล โต้เถียง หรือยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น จากการทำกิจกรรมกลุ่มทดลอง ผู้สอนยังคงทำหน้าที่ช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหา ภายใต้กิจกรรมการเรียนแบบกลุ่มนี้ มีกระบวนการการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนอยู่ เนื่องจากผู้เรียนต่างมีความคุ้นเคยกันด้วยวัยและภาษาที่สื่อสารกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่ Fuchs et al. (2000) กล่าวว่า วิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือการสอนที่มีการผสมผสานระหว่างการฝึกฝนที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนภายในชั้นเรียนที่มีความหลากหลายของผู้เรียน เพื่อนช่วยเพื่อนจึงสามารถนำมาใช้กับการพัฒนาของผู้เรียนที่มีทั้งเก่งและอ่อน ทำให้ทั้งชั้นเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Rohrbeck et al. (2003) ที่กล่าวว่าการสอนโดยเพื่อนร่วมชั้นเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั้งสองฝ่ายที่จับคู่กันมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนทั้งสองสลับบทบาททั้งเป็นนักเรียนผู้สอนที่คอยถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนผู้เรียน และนักเรียนผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการสอน โดยการทดลองกิจกรรมการเรียนดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาญี่ปุ่น ที่มีการพัฒนาแตกต่างกับการเรียนการสอนแบบบรรยาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Fiorella & Mayer (2013) ว่าเมื่อผู้เรียนได้สอนเนื้อหาจริงๆตามที่พวกเขาได้เรียนมาจะมีความพัฒนาความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและมีความต่อเนื่องของเนื้อหามากกว่า

3. การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน

ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน โดยวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจเฉพาะกลุ่มทดลองกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอนพบว่า มีระดับความพึงพอใจมากในภาพรวม และมีความพึงพอใจด้านกระบวนการกลุ่มมากกว่าด้านการจัดการเรียนรู้

ความพึงพอใจของผู้เรียนด้านกระบวนการกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยสามอันดับต้น ได้แก่ ส่งเสริมให้มีการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกันในชั้นเรียน ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และส่งเสริมให้ฝึกทักษะการประสานงานกับผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของสิรจิตต์ เดชอมรชัย (2560) ที่ว่าการพัฒนาทักษะทางภาษาควบคู่กับการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์และทักษะการทำงาน ผู้เรียนเห็นว่าได้รับประโยชน์อย่างมากจากการทำงานกลุ่ม ได้เรียนรู้ข้อบกพร่องของตนเอง

และรู้ว่าควรต้องฝึกฝนเรื่องใดเพิ่มเติม และการมอบหมายให้ผู้เรียนโดยเน้นความเป็นอิสระในการทำงานและการทำงาน กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม เรียนรู้การแก้ปัญหาและประเมินสถานการณ์ โดยผู้เรียนจะทราบถึงความคาดหวังของผู้สอนด้วย เพื่อให้สามารถวางแผนและทำงานให้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ (สิรจิตต์ เดชอมรชัย และ ชนยา ด่านสวัสดิ์, 2560)

ส่วนความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยสามอันดับต้น ได้แก่ ส่งเสริมให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมความรับผิดชอบ และส่งเสริมให้นักศึกษามีการร่วมระดมความคิดของสมาชิกกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุณีย์รัตน์ เนียรเจริญสุข (2561) ที่กล่าวถึงประสบการณ์ของผู้เรียนในการทำกิจกรรมการอ่านร่วมกันกับเพื่อนทำให้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และคิดวิเคราะห์ร่วมกับเพื่อนได้ และกระตุ้นความรับผิดชอบของตนเองเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มในการทำกิจกรรมการเรียนรู้

จากการสังเกตผู้เรียนระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอน โดยให้ผู้เรียนรับบทเป็นผู้สอนและทำการอธิบายแก่เพื่อนในกลุ่มเกี่ยวกับหัวข้อไวยากรณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนมีทั้งความกระตือรือร้นและความรู้สึกผ่อนคลายกับบรรยากาศในห้องเรียน ในขณะเดียวกันก็มีความสนใจเพื่อนที่กำลังทำการสอนในหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ทั้งการศึกษาเนื้อหาและการเรียนรู้การสอนจากเพื่อนและนำมาปรับใช้เมื่อถึงสัปดาห์ที่ตนเองรับหน้าที่เป็นผู้สอนด้วย ผู้เรียนมีความกล้าในการถามคำถามหรืออภิปรายร่วมกันในประเด็นที่เป็นปัญหา หรือตัวอย่างประโยคที่ช่วยกันนำเสนอในกลุ่ม เมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนในกลุ่มใหญ่ ผู้เรียนอาจหลีกเลี่ยงการซักถาม เนื่องจากมีความกังวลว่าจะเป็นการรบกวนหรือขัดจังหวะระหว่างที่ผู้สอนกำลังสอนอยู่ แต่หากในการอภิปรายร่วมกันในกลุ่มย่อย มีข้อคำถามที่ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ หรือไม่สามารถหาข้อสรุปได้ ผู้เรียนจะขอคำปรึกษาจากผู้สอนที่กำกับการทำกิจกรรม หรือปรึกษากับกลุ่มข้างๆเป็นบางครั้ง กระบวนการดังกล่าวนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความเห็นต่างๆ ในระหว่างการเรียนการสอนได้มากขึ้น ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนในลักษณะการบรรยายของผู้สอน หรือการเรียนในรูปแบบ Passive Learning

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นในงานวิจัยนี้เป็นข้อเสนอแนะหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้กิจกรรมเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching) จากวิธีการทดลองให้ผู้เรียนรับบทเป็นผู้สอนนั้น ผู้วิจัยอาจให้เวลาเพื่อเตรียมตัวสอนเพิ่มจาก 1 สัปดาห์เป็น 2 สัปดาห์ เนื่องจากผู้เรียนอาจมีเวลาเตรียมตัวไม่เพียงพอเนื่องจากภาระงานในรายวิชาอื่นๆ โดยสังเกตกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอนเพื่อนในกลุ่ม ผู้สอนอาจแนะนำให้ผู้เรียนจัดทำสื่อหรือค้นหาเทคนิคต่างๆเพื่อช่วยในการสอนได้มากขึ้นหากมีเวลาเตรียมพร้อมที่เพียงพอ และหากผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการเตรียมสอน (Preparing to Teach) ควบคู่กับการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching) อาจทำให้เกิดประสิทธิผลและความคงทนในการเรียนรู้

มากขึ้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยศึกษาวิธีการเรียนรู้จากการเตรียมสอนกับการลงมือสอนควบคู่กัน และศึกษาความเสถียรคงทนของความเข้าใจในบทเรียน เช่น การทดลองทวนสอบ การทิ้งระยะเวลาเพื่อทดสอบซ้ำ เป็นต้น นอกจากนั้นควรให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนครอบคลุมการวัดความสามารถด้านอื่นๆเพิ่มด้วย เช่น ด้านคำศัพท์ ตัวอักษรคันจิ เพื่อให้สามารถศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านอื่นๆของผู้เรียนเพิ่มเติมได้ ในด้านการสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนหากเปรียบเทียบระหว่างความคิดเห็นต่อการสอนแบบบรรยายกับการสอนในลักษณะกิจกรรมกลุ่ม อาจทำให้เข้าใจมุมมองและความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในแต่ละแบบได้ หรือศึกษาข้อมูลความคิดเห็นและความพึงพอใจจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนถ่ายทอดสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้โดยการสอน (Learning by Teaching) เพิ่มเติมอาจทำให้ได้ผลสรุปที่ชัดเจนขึ้น

บรรณานุกรม

พัชราพร แก้วกฤษฎางค์. (2563). การพัฒนากรอบมาตรฐานภาษาญี่ปุ่น สำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอกในสถาบันอุดมศึกษาไทย. ***วารสารญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,*** 37(2), 81-94.

ไพลิน กลิ่นเกษร. (2561). ***ทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น.*** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

รุ่งกานต์ ใจวงศ์ยะ. (2560). ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นฐานในรายวิชา สถ423 สถิติศาสตร์ไม่อิงพารามิเตอร์. ใน ***การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 "ราชมงคลสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0"*** (น.713-719). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

ฤทัย พานิช. (2559). การจัดการเรียนการสอนภาษาที่สองโดยใช้วิธีการสอนไวยากรณ์-แปล. ***วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร***, 13(1), 67-77.

วันวิธู สรณารักษ์. (2554). ***การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์จุลภาค 1 โดยการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของนักศึกษาหลักสูตรบัญชี*** (สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

วิจารณ์ พานิช. (2555). ***วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21***. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สิรจิตต์ เดชอมรชัย. (2560). กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสระดับเริ่มต้น. ***วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ***, 40(2), 16-27.

สิรจิตต์ เดชอมรชัย, และ ชนยา ด่านสวัสดิ์. (2560). กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมอภิปัญญาของผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสระดับเริ่มต้น. ***วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร***, 14(3), 1-14.

สิริพร ปาณาวงษ์. (2557). ***Active Learning เทคนิคการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21***. สืบค้น 20 สิงหาคม 2563, จาก http://apr.nsru.ac.th/Act_learn/myfile/10062014104828_3.pdf.

สุณีย์รัตน์ เนียรเจริญสุข. (2561). ประสิทธิผลของกิจกรรมการอ่านร่วมกันกับเพื่อนในวิชาการอ่านภาษาญี่ปุ่น. ***วารสารญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์***, 35(2), 68-81.

Bargh, J. A., & Schul, Y. (1980). On the cognitive effects of teaching. ***Journal of Educational Psychology***, 72(5), 593–604.

Benware, C. A., & Deci, E. L. (1984). Quality of learning with an active versus passive motivational set. ***American Educational Research Journal***, 21(4), 755–765.

Cohen, J. (1986). Theoretical considerations of peer tutoring. ***Psychology in the Schools***, 23(2), 175–186.

Fiorella, L., & Mayer, R. E. (2013). The relative benefits of learning by teaching and teaching expectancy. ***Contemporary Educational Psychology***, 38(4), 281–288.

Fuchs, D., Fuchs, L. S., & Burish, P. (2000). Peer-assisted learning strategies: An evidence-based practice to promote reading achievement. ***Learning Disabilities Research & Practice***, 15(2), 85–91.

National Training Laboratories Institute. (n.d.). ***Learning pyramid*** [Image]. Retrieved June 18, 2019, from http://junjunsaranya1990.blogspot.com/2015/08/learning-pyramid.html

Palincsar, A. S., & Brown, A. L. (1984). Reciprocal teaching of comprehension-fostering and comprehension-monitoring activities. ***Cognition and Instruction***, 1(2), 117–175.

Rohrbeck, C., Ginsburg-Block, M., Fantuzzo, J., & Miller, T. (2003). Peer-assisted learning interventions with elementary school students: A meta-analytic review. ***Journal of Educational Psychology***, 95(2), 240–257.

Roscoe, R. D., & Chi, M. T. H. (2007). Understanding tutor learning: Knowledge-building and knowledge-telling in peer tutors' explanations and questions. ***Review of Educational Research***, 77(4), 534–574.

Roscoe, R. D., & Chi, M. T. H. (2008). Tutor learning: The role of explaining and responding to questions. ***Instructional Science***, 36(4), 321–350.

Slavin, R. E. (1983). ***Cooperative learning***. New York: Longman.

Topping, K. J., & Ehly, S. W. (2001). Peer assisted learning: A framework for consultation. ***Journal of Educational and Psychological Consultation***, 12(2), 113-132.

Webb, N. M. (1982). Peer interaction and learning in cooperative small groups. ***Journal of Educational Psychology***, 74(5), 642–655.